

Economie: inflatie en wensen compensatie

Rapport I&O Research

September 2022
Opinieonderzoek i.o.v. NOS

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/concept

Datum

september 2022

Opdrachtgever

NOS

Auteurs

Melle Conradie
Asher van der Schelde

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Belangrijkste bevindingen	4
2	Effect economie op eigen situatie	7
2.1	Pessimisme over persoonlijke financiële toekomst neemt toe	7
2.2	Inflatie raakt minima het meest, maar hogere inkomens niet gevrijwaard	8
2.3	Kwart heeft moeite om rekening te betalen	9
2.4	Vier op vijf Nederlanders passen gedrag aan om kosten te besparen	10
2.5	Net als in juni vooral vraag om compensatie werkgever	11
3	Mening over compensatie voor prijsstijgingen	12
3.1	Nederlanders vinden compensatie eerder te laag dan te hoog	12
3.2	Meerderheid wil compensatie voor bredere groep	13
4	Verantwoording	15

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

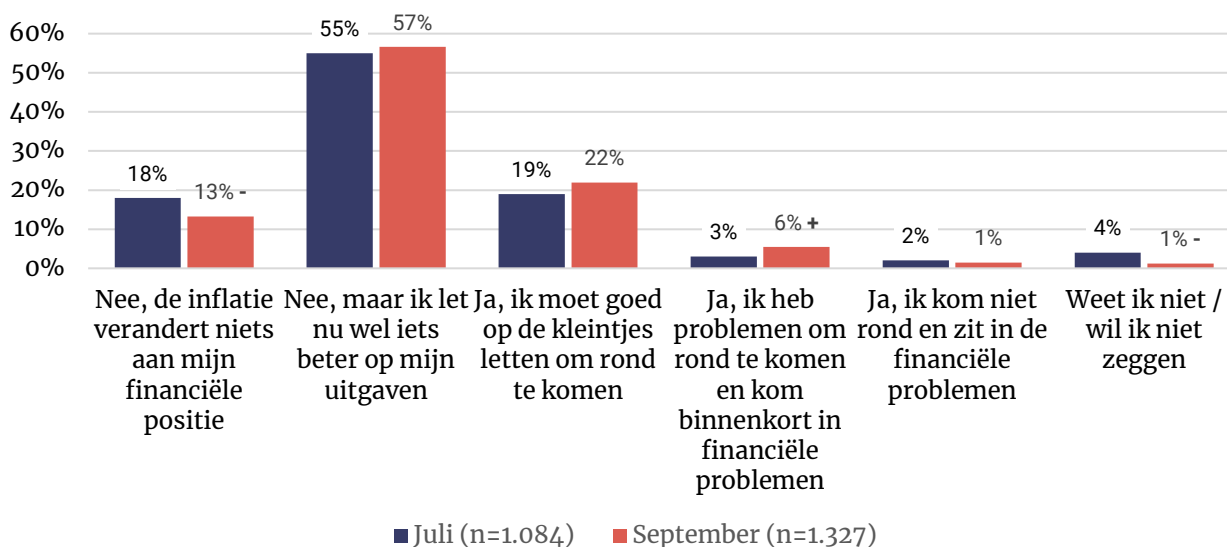
I&O Research voert maandelijks onderzoek uit onder Nederlanders in opdracht van de NOS. In dit rapport komen de economische verwachtingen aan bod en kijken we naar de effecten van de inflatie op de Nederlanders en welke compensatie ze hier graag voor zouden ontvangen. Het onderzoek vond plaats van vrijdag 9 tot maandag 12 september, er werkten in totaal 2.684 Nederlanders van 18 jaar of ouder aan mee. De vragen over de Nederlandse economie, inflatie en mogelijke compensatie, zijn door de helft van de steekproef – dat wil zeggen 1.327 Nederlanders – beantwoord.

1.2 Belangrijkste bevindingen

Inflatie raakt minima het meest, maar hogere inkomens niet gevrijwaard

Net als in juli heeft de meerderheid van de Nederlanders vooralsnog geen grote problemen door de inflatie. Wel moet een vijfde (22%) op de kleintjes letten om rond te kunnen komen. Eén procent komt niet rond en zit nu al in de financiële problemen en nog eens zes procent verwacht dit op korte termijn (toegenomen ten opzichte van 3% in juli). Nederlanders met een laag inkomen kennen de grootste problemen. Van de minima zit 27 procent in (dreigende) financiële problemen. Maar ook hogere inkomens blijven niet buiten schot: vijf procent van de modale inkomens (€36.500 tot €43.500 bruto huishoudensinkomen per jaar) zit in financiële problemen of verwacht deze. Bij de Nederlanders die 1 tot 2 keer modaal verdienen (€43.500 tot €73.000) is dat vier procent.

Figuur A – Hebt u door de inflatie, in uw dagelijks leven, problemen om rond te komen? (n=1.327)

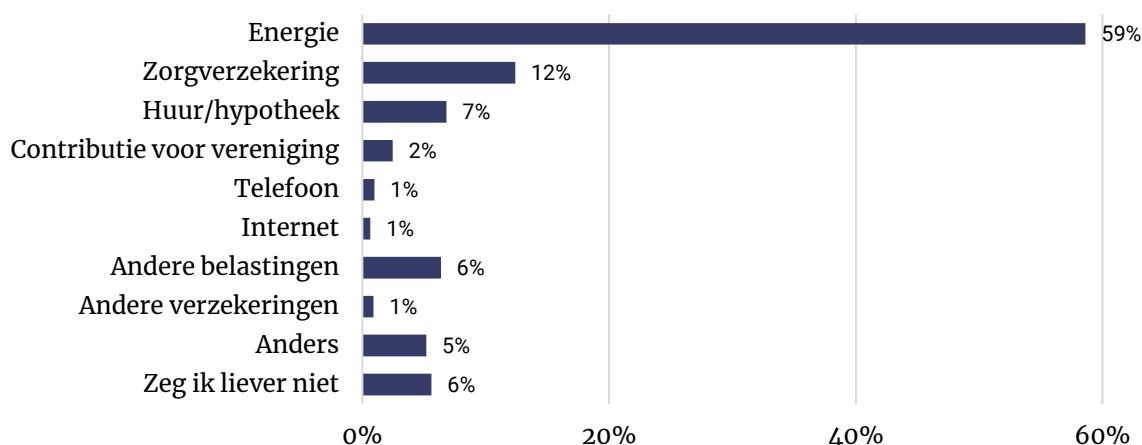
* "+" is een significante toename. "-" is een significante "afname".

Bijna kwart heeft (binnenkort) moeite rekening te betalen, vooral energierekening blijkt zware last

Waar zeven procent zegt in financiële problemen te zitten of te komen verwacht 20 procent betalingsproblemen te krijgen en heeft drie procent deze op dit moment al. Van de Nederlanders met (verwachte) betalingsproblemen geeft 59 procent aan de energierekening (op termijn) niet meer te kunnen betalen. De zorgverzekering, huur of hypotheek en belastingen vormen in mindere mate een probleem. Dat geldt minder voor zaken die makkelijker op te zeggen zijn zoals contributies, internet en telefonie.

Figuur B – Welke rekeningen kunt u niet meer betalen of verwacht u niet meer te kunnen betalen? (gesteld indien men betalingsproblemen heeft of verwacht; n=300)

Vier op vijf Nederlanders passen gedrag aan om kosten te besparen

De meerderheid van Nederlanders (78%) paste – ongeacht of ze nu problemen ervaren door de inflatie of niet – de afgelopen maand het gedrag aan om geld te besparen. Men is vooral korter gaan douchen (41%) en goedkopere alternatieven gaan kopen (40%). Vijf procent geeft aan dat ze zelfs maaltijden overslaan om geld te kunnen besparen. Dit past in het beeld van de *eat or heat crisis* die ook elders in Europa gevoeld wordt.¹

Net als in juni vooral vraag om compensatie werkgever

Men is per saldo duidelijk voorstander van compensatie via de lonen door werkgevers (57% voor, 14% tegen). Het aantal tegenstanders steeg significant ten opzichte van juli (11%). Met de stelling dat het kabinet alleen burgers met lage inkomens volledig moet compenseren is men het iets vaker eens (41%) dan oneens (35%). Voor de stelling dat iedereen gecompenseerd moet worden, is het beeld juist andersom (33% eens; 40% oneens).

¹ Zie bijvoorbeeld: <https://www.reuters.com/markets/europe/forget-showering-its-eat-or-heat-shocked-europeans-hit-by-energy-crisis-2022-08-26/>

Compensatie gewenst voor grotere groep, verdeeldheid over bedrag en tijdstip

Eerder in 2022 werd door de overheid 1.300 euro uitgekeerd aan de laagste inkomens. Ten tijde van het onderzoek had het kabinet plannen om dit ook in 2023 te doen. De helft van de Nederlanders (49%) ziet graag ook compensatie voor middeninkomens en nog eens 13 procent wil dat iedereen gecompenseerd wordt. Een derde (33%) kan zich vinden in de huidige afbakening. Over het uit te keren bedrag bestaat meer verdeeldheid. Een derde (36%) vindt dit een goed bedrag. Net zoveel Nederlanders vinden dat niet. Men vindt het te laag (23%), juist te hoog (7%) of overbodig. Ook voor het tijdstip van de compensatie lopen de wensen uiteen. Twee op de vijf Nederlanders (41%) vinden 2023 een goed moment, een kwart (23%) wil dit al voor het einde van het jaar en 16 procent vindt dat dit direct moet gebeuren.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek – uitgevoerd in opdracht van de NOS -vond plaats van vrijdag 9 tot maandag 12 september. In totaal werkten 1.327 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek, dit is de helft van de gehele steekproef van 2.684 Nederlanders. Alle vragen in dit onderzoek zijn aan een willekeurige helft van de gehele steekproef voorgelegd.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.239) is afkomstig het I&O Research Panel, 88 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

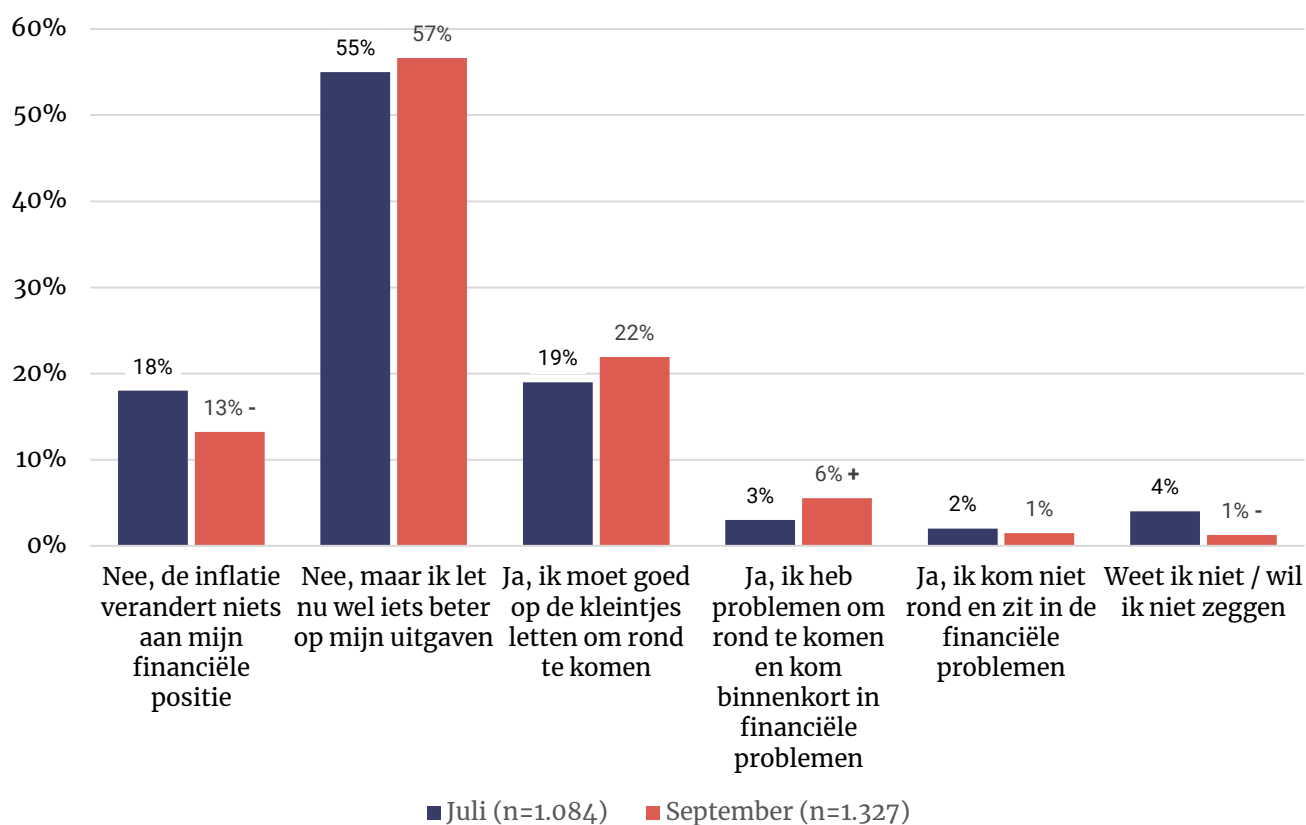
2 Effect economie op eigen situatie

2.1 Pessimisme over persoonlijke financiële toekomst neemt toe

Na het lezen van een omschrijving van inflatie geven drie op de tien Nederlanders aan daar in meer of mindere mate last van te hebben. Eén procent komt niet rond en zit nu al in de financiële problemen. Nog eens zes procent geeft aan op korte termijn in deze situatie te belanden. Dit is meer dan in juli (toen 3%). Het percentage Nederlanders dat geen enkele last van de inflatie ervaart daalde van 18 naar 13 procent. Toch geeft meer dan de helft van de Nederlanders aan (57%) aan geen problemen te hebben om rond te komen, maar wel iets beter op de uitgaven te letten. Men heeft een beter beeld van de effecten van de inflatie (of is meer bereid daar iets over te zeggen) dan in juli: het percentage “weet ik niet / wil ik niet zeggen” daalde van vier naar één procent.

Figuur 2.1 – Hebt u door de inflatie, in uw dagelijks leven, problemen om rond te komen?

Respondenten kregen de volgende toelichting te zien: “Met inflatie wordt bedoeld dat geld minder waard wordt en je meer geld moet betalen voor producten. Met andere woorden: met 1 euro kun je vandaag minder dan gisteren.”

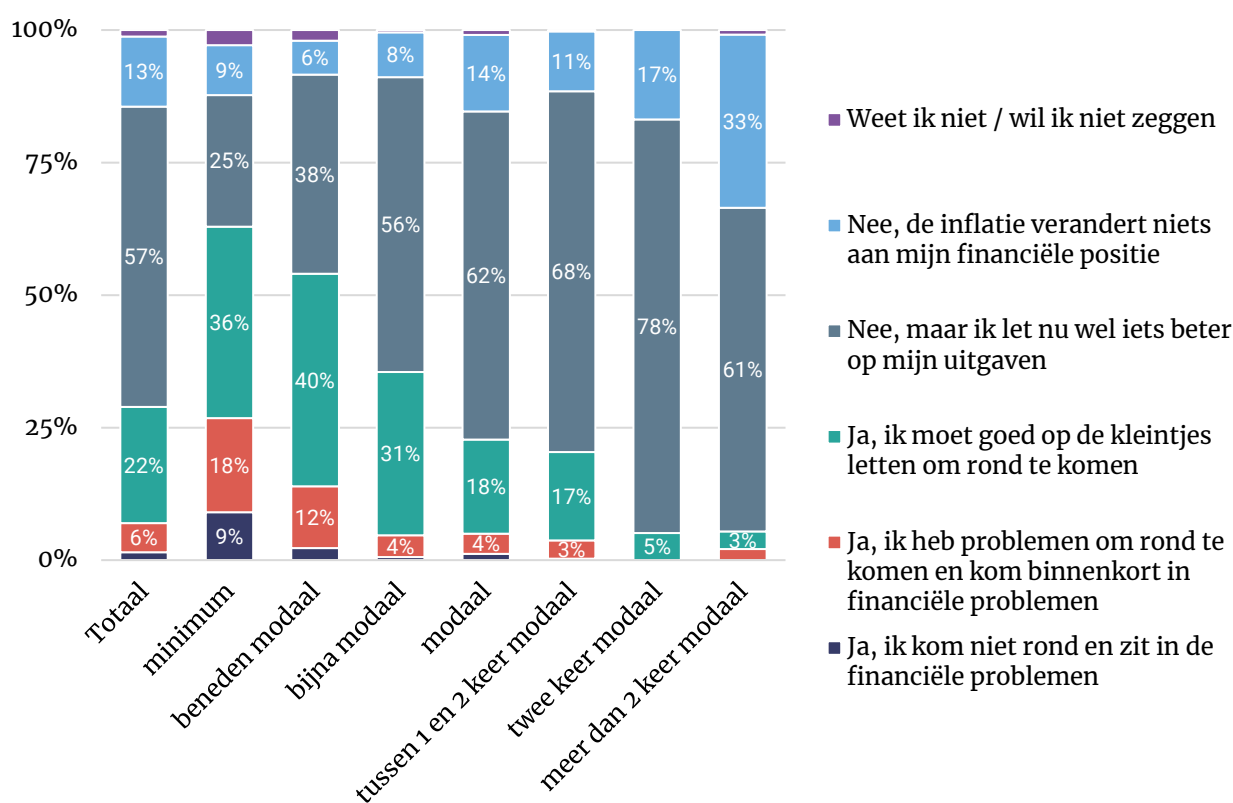

* “+” is een significante toename. “-” is een significante “afname”.

2.2 Inflatie raakt minima het meest, maar hogere inkomens niet gevrijwaard

In Figuur 2.2 hebben we de inflatie afgezet tegen het inkomensniveau van Nederlanders. Hieruit wordt duidelijk dat de last van de inflatie duidelijk gerelateerd is aan het inkomen. Net als in juli zijn het de minima, beneden modale inkomens (€14.100 tot €29.500 bruto huishoudensinkomen per jaar) en in mindere mate bijna modale inkomens (€29.500 tot €36.500) die in financiële problemen zitten of dit dreigen te raken. Voor de meerderheid van Nederlanders in alle inkomensgroepen heeft de inflatie minimaal enig effect op de eigen financiële positie. Zo heeft vijf procent van de modale inkomens (€36.500 tot €43.500) (dreigende) financiële problemen. Bij de Nederlanders die 1 tot 2 keer modaal verdienen (€43.500 tot €73.000) is dat vier procent.

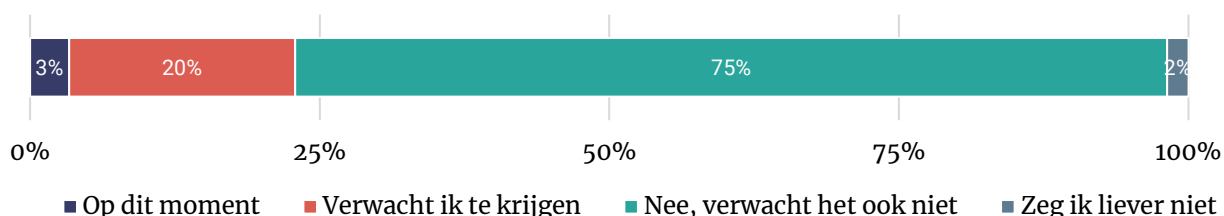
Figuur 2.2 – Hebt u door de inflatie, in uw dagelijks leven, problemen om rond te komen? (uitgesplitst naar inkomensgroep) (n totaal=1.327)

2.3 Kwart heeft moeite om rekening te betalen

Waar zeven procent zegt in financiële problemen te zijn of te komen (paragraaf 2.1), verwacht 20 procent betalingsproblemen te krijgen en heeft drie procent deze al (Figuur 2.3). De overige driekwart verwacht rekeningen te kunnen blijven betalen.

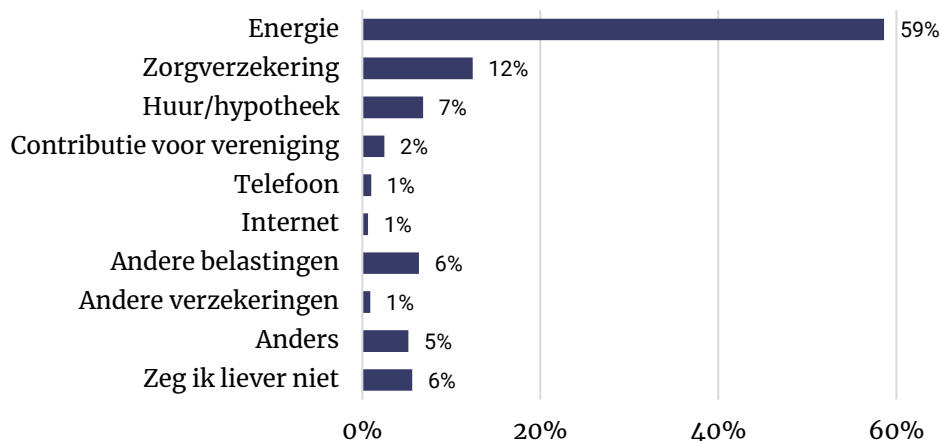
Figuur 2.3 – Heeft u betalingsproblemen of verwacht u betalingsproblemen te krijgen? (n=1.327)

Vooraf de energierekening blijkt een zware last

Van de Nederlanders met (verwachte) betalingsproblemen kan zes op de tien (59%) de energierekening niet meer betalen of verwacht dit op termijn niet meer te kunnen (Figuur 2.4). Wanneer we dit doorrekenen naar de hele bevolking – dus ook Nederlanders zonder betalingsproblemen – heeft ongeveer 13 procent van alle Nederlanders problemen met de energierekening. Hierbij speelt mee dat iedereen energie verbruikt en dus nodig heeft. Daarbij stijgen de prijzen voor mensen die een nieuw contract afsluiten of een contract met variabele tarieven hebben hard.² Ook een deel van de Nederlanders – zij het in mindere mate – heeft grote moeite met betalen van de zorgverzekering, huur of hypotheek en belastingen. Zaken die makkelijker opzegbaar zijn zoals contributies, telefonie en internet geven minder vaak problemen.

Figuur 2.4 – Welke rekeningen kunt u niet meer betalen of verwacht u niet meer te kunnen betalen? (gesteld indien men betalingsproblemen heeft of verwacht; n=300)

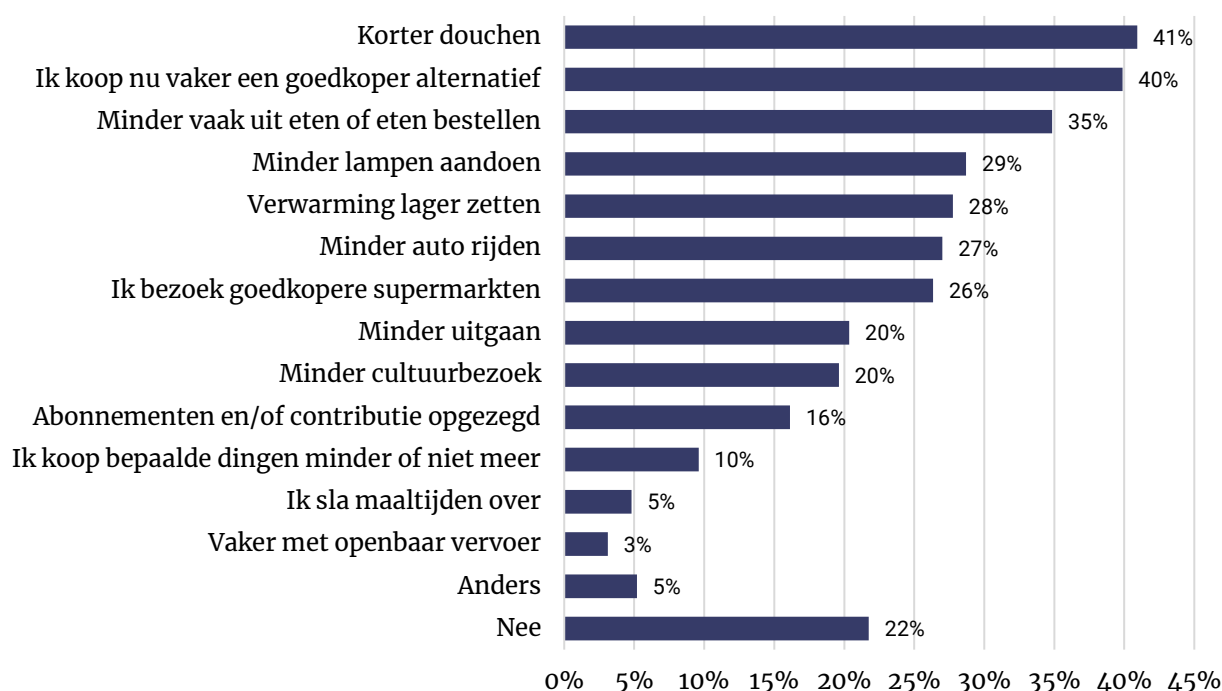

² Het kabinet heeft plannen om deze groep te helpen, zie <https://nos.nl/artikel/2444350-kabinet-wil-schulden-overnemen-van-mensen-die-energie-niet-kunnen-betalen>

2.4 Vier op vijf Nederlanders passen gedrag aan om kosten te besparen

De meerderheid van Nederlanders (78%) paste – ongeacht of ze nu problemen ervaren door de inflatie of niet – de afgelopen maand het gedrag aan om geld te besparen (Figuur 2.5). De populairste maatregelen zijn korter douchen (41% doet dit) en het kiezen voor een goedkoper alternatief (bijv. huiskamer in plaats van A-merken). Het opzeggen van abonnementen en of contributie is door 16 procent de afgelopen maand gedaan. Eerder zagen we ook al dat dit niet vaak genoemd wordt, bij rekening die men niet kan betalen (Figuur 2.4). Waar veel voorgelegde besparingen “vervelend, maar overkomelijk zijn”, bijvoorbeeld korter douchen of minder uit eten gaan, geeft vijf procent aan dat ze zelfs maaltijden overslaan om geld te kunnen besparen. Dit past in het beeld van de *eat or heat crisis* die ook elders in Europa gevoeld wordt.³ Gemiddeld namen Nederlanders afgerond vier verschillende maatregelen per persoon om geld te besparen.

Figuur 2.5 – Heeft u de afgelopen maand uw gedrag veranderd om geld te besparen? (n=1.327)

Een op tien Nederlanders heeft hulp om rond te komen

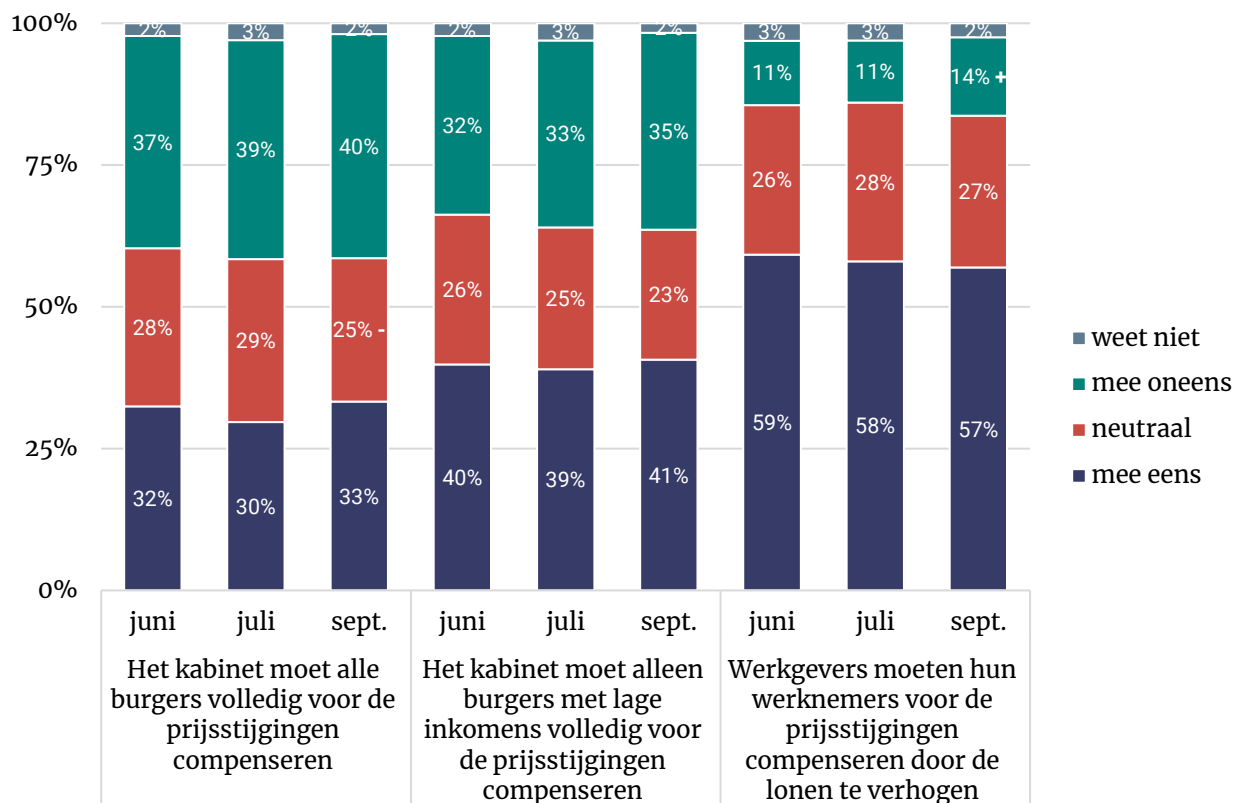
Naast de genomen maatregelen zegt elf procent van de Nederlanders gebruik te maken van diensten of hulp om rond te kunnen komen. Zes procent krijgt hulp van familie of vrienden en drie procent krijgt financiële hulp van de gemeente.

³ Zie bijvoorbeeld: <https://www.reuters.com/markets/europe/forget-showering-its-eat-or-heat-shocked-europeans-hit-by-energy-crisis-2022-08-26/>

2.5 Net als in juni vooral vraag om compensatie werkgever

Sinds april leggen we Nederlanders periodiek een aantal stellingen over mogelijke compensatie voor. Het beeld verschuift de laatste metingen weinig. Men is per saldo duidelijk voorstander van compensatie via de lonen door werkgevers (57% voor, 14% tegen) (Figuur 2.6). Al zijn hier nu iets meer tegenstanders van dan in juli. Met de stelling dat het kabinet alleen burgers met lage inkomens volledig moet compenseren is men het iets vaker eens (41%) dan oneens (35%). Toen we dit in april vroegen, was nog de helft hier voorstander van. Voor compensatie van alle burgers is het beeld omgekeerd (33% voor, 40% tegen).

Figuur 2.6 – In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (n september=1.327)

* “+” is een significante toename. “-” is een significante “afname”.

3 Mening over compensatie voor prijsstijgingen

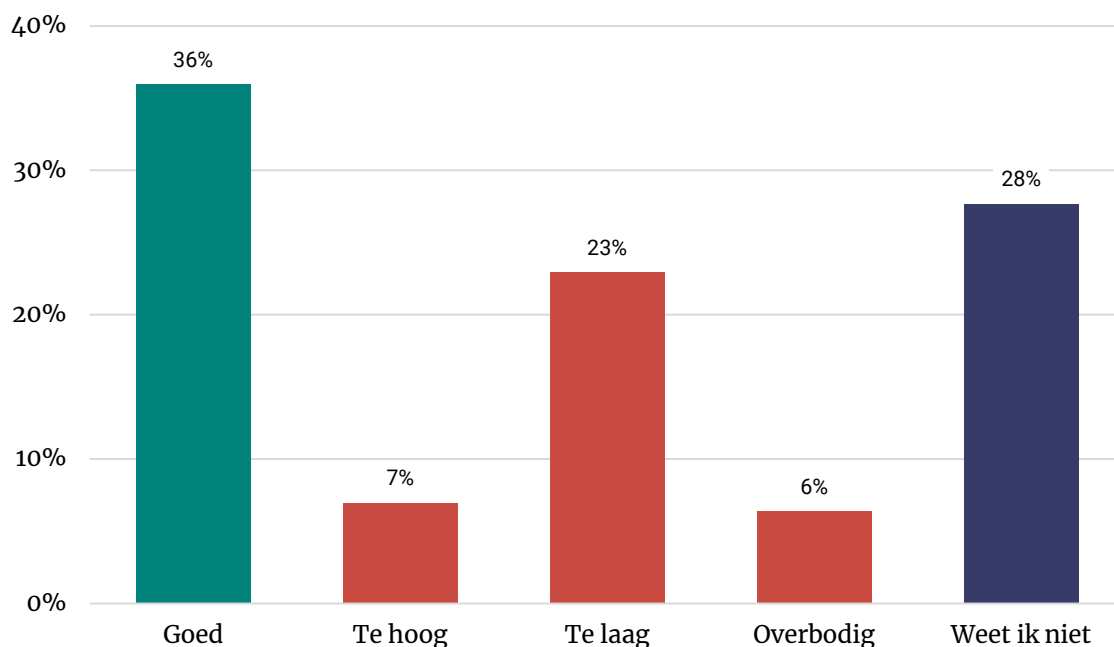
3.1 Nederlanders vinden compensatie eerder te laag dan te hoog

Eerder in 2022 werd door de overheid 1.300 euro uitgekeerd aan de laagste inkomens. Ten tijde van dit onderzoek had het kabinet plannen om dit ook in 2023 te doen. Na de dataverzameling bleek dat het kabinet dit mogelijk dit jaar al opnieuw gaat compenseren.⁴

Een derde van de Nederlanders (36%) vindt 1.300 euro een goed bedrag als compensatie (Figuur 3.1). Ook ongeveer een derde (36%) is niet tevreden met de compensatie. Een kwart vindt de (23%) de compensatie te laag en zeven procent vindt dit juist te hoog. Volgens zes procent hoeft er überhaupt geen compensatie te komen. Naar verhouding vinden Nederlanders van 35 jaar en ouder dit laatste vaker.

Figuur 3.1 – Wat vindt u van de hoogte van het bedrag? (n=1.327)

Respondenten kregen de volgende toelichting te zien: "Dit jaar heeft het kabinet een energietoeslag van 1.300 euro uitgekeerd aan de laagste inkomens. Het plan is om de laagste inkomensgroepen ook in 2023 een eenmalige energietoeslag van 1.300 euro uit te keren."

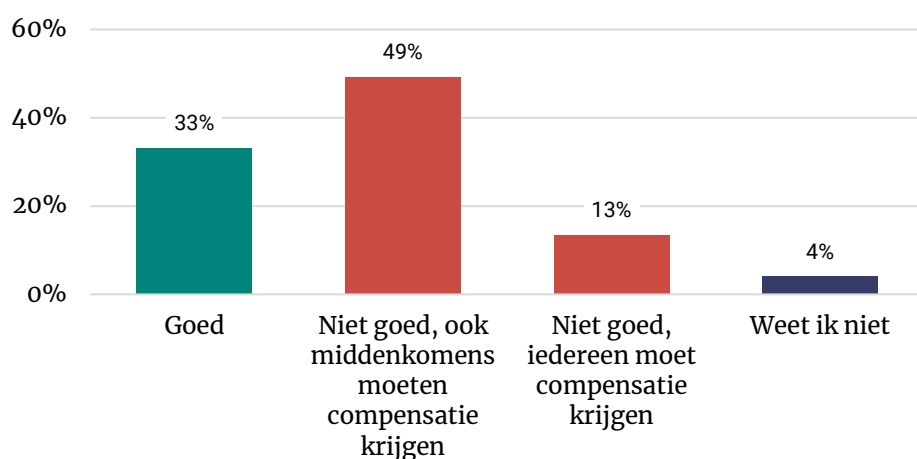
⁴ <https://www.rtlnieuws.nl/economie/life/artikel/5332756/kabinet-werkt-aan-extra-maatregelen-tegen-hoge-energierekeningen>

3.2 Meerderheid wil compensatie voor bredere groep

Zowel de toeslag van 2022 als die van 2023 is bedoeld voor de laagste inkomens. Zes op de tien Nederlanders zien graag dat meer mensen gecompenseerd worden (Figuur 3.2). De helft (49%) ziet graag ook compensatie voor middeninkomens en nog eens 13 procent wil dat iedereen gecompenseerd wordt. Een derde (33%) vindt afbakening van de regeling goed zoals deze nu is. Van Nederlanders die meer dan twee keer modaal verdienen, vindt de helft dat de huidige compensatie op de juiste groep gericht is.

Figuur 3.2 - Wat vindt u ervan dat het bedrag bedoeld is voor de laagste inkomens? (n=1.327)

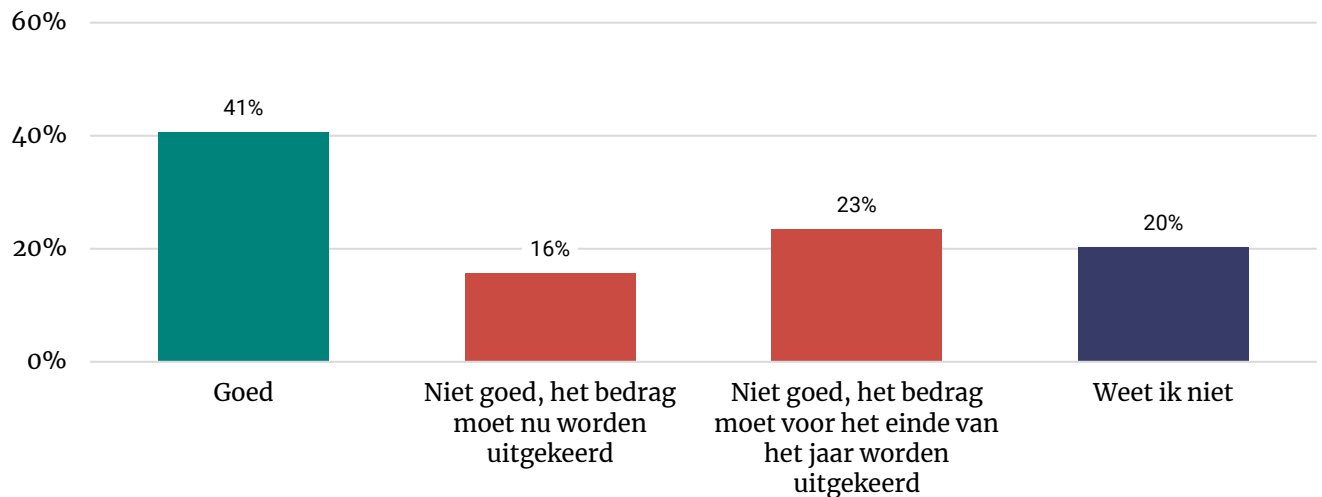
Respondenten kregen de volgende toelichting te zien: "Dit jaar heeft het kabinet een energietoeslag van 1.300 euro uitgekeerd aan de laagste inkomens. Het plan is om de laagste inkomensgroepen ook in 2023 een eenmalige energietoeslag van 1.300 euro uit te keren."

Verdeeldheid over gewenste tijdstip van compensatie

Vier op de tien Nederlanders vinden het goed dat de 1.300 euro in 2023 wordt uitgekeerd (Figuur 3.3). Een ongeveer even grote groep zou dit graag eerder willen: 13 procent wil dat direct en 23 procent wil dit tenminste voor het einde van het jaar. Een op de vijf Nederlanders weet niet wat ze van het tijdstip vinden. Het behoort inmiddels tot de mogelijkheden dat extra toeslag dit jaar nog wordt uitgekeerd.⁵ Ten tijde van de dataverzameling was dit nog niet bekend.

Figuur 3.3 – De volgende compensatie van 1.300 wordt dus in 2023 uitgekeerd. Wat vindt u daarvan? (n=1.327)

⁵ <https://www.rtlnieuws.nl/economie/life/artikel/5332756/kabinet-werkt-aan-extra-maatregelen-tegen-hoge-energierekeningen>

4 Verantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek – uitgevoerd in opdracht van de NOS – vond plaats van vrijdag 9 tot maandag 12 september. In totaal werkten 1.327 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek, dit is de helft van de gehele steekproef van 2.684 Nederlanders. Alle vragen in dit onderzoek zijn aan een willekeurige helft van de gehele steekproef voorgelegd.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.239) is afkomstig het I&O Research Panel, 88 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2020). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252: 2019 Annex A-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.